Chùa Trầm: Từ truyền thuyết đến giá trị văn hóa truyền thống

ISSN: 2734-9195 10:05 25/12/2024

Chùa Trầm, một ngôi chùa cổ kính nằm trên dãy núi Trầm ở huyện Chương Mỹ, Hà Nội, không chỉ là một điểm đến tâm linh mà còn là nơi lưu giữ nhiều giá trị văn hóa, lịch sử và truyền thống quý báu.

Chùa Trầm, một ngôi chùa cổ kính nằm trên dãy núi Trầm ở huyện Chương Mỹ, Hà Nội, không chỉ là một điểm đến tâm linh mà còn là nơi lưu giữ nhiều giá trị văn hóa, lịch sử và truyền thống quý báu.

1. Truyền thuyết chùa Trầm

Chùa Trầm gắn liền với nhiều truyền thuyết Phật giáo. Theo dân gian, nơi đây từng được chọn làm nơi tu hành của các vị cao tăng, nhờ cảnh sắc thiên nhiên thanh tịnh và yên bình.

Theo tTruyền thuyết, trong thời kỳ phong kiến, núi Trầm là nơi các đạo sĩ, thiền sư dừng chân để tu tập và giảng đạo. Tên gọi "Trầm" cũng xuất phát từ cảm giác tĩnh lặng, sâu lắng như hương trầm trong không gian nơi đây.

Chính điện Chùa Trầm. Ảnh sưu tầm

Theo các công trình nghiên cứu, vùng núi đá vôi Sài Sơn - Tử Trầm thuộc huyện Quốc Oai và huyện Chương Mỹ thường được gọi là "*Cụm núi sót Thập lục kì sơn*" .

Quần thể núi đá này gồm các núi đá ở Sài Sơn, Phượng Cách, Hoàng Xá, Yên Sơn, chạy qua Đồng Lư xuống cụm núi Tử Trầm, thuộc xã Phụng Châu, huyện Chương Mỹ.

Núi non ở đây được ví như *"Phượng hoàng tung cánh*", "*Rồng vờn châu ngọc*". Thời hậu Lê, vua chúa còn cho đào sông uốn lượn quanh các chân núi để thuyền rồng du ngoạn... Núi Trầm có chùa Trầm, hang Trầm, chùa Vô Vi... Nhìn từ xa, núi Trầm có 5 ngọn giống như 5 con chim phượng hoàng từ trên trời sà xuống. Người xưa cho rằng, núi Trầm chính là sao Tử vi ở trên trời rơi xuống hóa thành 5 ngọn núi lớn, đó là Tử Trầm sơn - núi Trầm - tên chữ là ngũ nhạc sơn.

Biệu tượng kỉ niệm Đài tiếng nói Việt Nam tại chùa Trầm. Ảnh sưu tầm

2. Lịch sử, bối cảnh chùa Trầm

Chùa Trầm có niên đại từ thế kỷ XVI, được xây dựng dưới thời nhà Mạc. Qua thời gian, chùa đã được tu sửa nhiều lần, nhưng vẫn giữ được nét cổ kính và kiến trúc đặc trưng. Trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp, chùa Trầm là nơi đặt trạm truyền thanh của chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, từ đây phát đi bản Tuyên ngôn Độc lập năm 1945. Điều này tạo nên giá trị lịch sử đặc biệt của chùa trong công cuộc đấu tranh giành độc lập của dân tộc. Chùa mang phong cách kiến trúc truyền thống Việt Nam với những ngôi nhà gỗ, mái ngói cong vút, chạm khắc tinh xảo. Các tượng Phật trong chùa được tạo tác công phu, mang đậm dấu ấn nghệ thuật tôn giáo cổ.

Ảnh sưu tầm

Chùa Trầm là nơi thờ Phật và các vị thần linh, là nơi nhân dân tìm đến để cầu nguyện, thiền định, và tìm kiếm sự an lành trong tâm hồn. Đây cũng là nơi tổ chức các lễ hội Phật giáo, thu hút đông đảo tín đồ Phật tử và du khách thập phương. Núi Trầm bao quanh chùa tạo nên một khung cảnh hữu tình, vừa mang nét hoang sơ, vừa tĩnh lặng. Không gian này khơi gợi sự thanh thản và là nguồn cảm hứng cho nhiều nhà thơ, nhạc sĩ. Chùa Trầm là biểu tượng của văn hóa Phật giáo Việt Nam, nơi lưu giữ các bức phù điêu, bia đá cổ ghi chép lại lịch sử và văn hóa của vùng đất này. Các tác phẩm nghệ thuật trong chùa không chỉ phản ánh tín ngưỡng mà còn là minh chứng cho trình độ kỹ thuật điêu khắc thời xưa.

Ảnh sưu tầm

3. Bố cục không gian tổng thể, kiến trúc chùa Trầm

Không gian chùa Trầm được thiết kế theo lối truyền thống, tận dụng địa thế tự nhiên của núi đá vôi, tạo nên sự hài hòa giữa kiến trúc và cảnh quan. Chùa tọa lạc trên một khu đất bằng phẳng dưới chân núi, được bao bọc bởi cây cối xanh mát. Lối dẫn vào chùa được lát đá, hai bên là hàng cây xanh rợp bóng, mang đến cảm giác thanh bình và trang nghiêm.

Tam quan chùa Trầm được xây dựng bằng đá, với kiến trúc mái vòm và các cột lớn chạm khắc hoa văn tinh xảo. Đây là cổng chính dẫn vào khuôn viên chùa.

Chính điện là nơi thờ đức Phật Thích Ca, Quán Thế Âm Bồ tát và các vị Phật, Bồ tát, A la hán, hộ pháp,... Chính điện được xây dựng bằng gỗ, mái ngói cổ kính cong vút, chạm khắc tinh xảo với các hoa văn rồng, phượng đặc trưng.

Hàng động xung quanh chùa Trầm. Ảnh sưu tầm

Các hàng động xung quanh chùa trầm

Chùa Trầm không chỉ nổi tiếng với không gian kiến trúc cổ kính và cảnh sắc yên bình, mà còn đặc biệt hấp dẫn bởi hệ thống các hang động tự nhiên nằm xung quanh khu vực núi Trầm. Những hang động này không chỉ mang vẻ đẹp thiên nhiên kỳ thú mà còn chứa đựng giá trị lịch sử và tâm linh sâu sắc.

Bên trong hang động Long Tiên. Ảnh sưu tầm

Hang Long Tiên (chùa Hang) nằm trên sườn núi Trầm, là một trong những hang động nổi tiếng nhất ở khu vực này. Đây là hang động tự nhiên rộng lớn, bên trong có nhiều nhũ đá với hình thù kỳ lạ, gợi lên sự huyền bí. Hang được sử dụng làm nơi thờ tự với các bàn thờ Phật được bài trí trang nghiêm. Không gian trong hang vừa tĩnh lặng, vừa linh thiêng, thường xuyên được người dân và khách hành hương đến viếng. Hang Long Tiên được coi là nơi giao hòa giữa con người và thiên nhiên, mang lại cảm giác an lành, tĩnh tại.

Chùa Hang được xây dựng với lối kiến trúc mới lạ. Bên ngoài của chùa Hang có những bức tượng đá được tạc thành những hình người cầm những ngọn giáo mác. Trông như những người quân lính đang đứng cầm giáo canh giữ cửa hang. Cửa bên ngoài hang rất lớn và rất rộng. Cao khoảng 3m và bề rộng hơn 7m.

Ảnh sưu tầm

Ảnh sưu tầm

Hang Trầm nằm gần hang Long Tiên, thuộc dãy núi Trầm. Hang có cửa vào rộng rãi, bên trong là không gian thoáng đãng với nhiều nhũ đá đẹp mắt. Các nhũ đá trong hang tạo thành những hình dáng tự nhiên, nhiều hình thù được người dân liên tưởng đến các biểu tượng tâm linh hoặc truyền thuyết Phật giáo. Đây cũng là nơi lý tưởng để thiền định hoặc tĩnh tâm. Trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp, hang Trầm từng được sử dụng làm nơi trú ẩn và sinh hoạt của bộ đội. Đây cũng là nơi đặt trạm truyền thanh của chính phủ, phát sóng bản Tuyên ngôn Độc lập năm 1945.

Hang Từ Thức thuộc hệ thống hang động trên núi Trầm, cách chùa Trầm không xa. Hang Từ Thức nhỏ hơn so với hang Long Tiên và hang Trầm nhưng lại nổi bật với vẻ đẹp thanh thoát và yên bình. Bên trong hang có những nhũ đá gợi hình, được dân gian ví như khung cảnh trong truyền thuyết Từ Thức gặp tiên. Không gian hang rất phù hợp để tìm về sự tĩnh lặng, thư thái giữa thiên nhiên.

Dãy núi Trầm còn nhiều hang động nhỏ khác, ít nổi tiếng hơn nhưng cũng rất đẹp và thú vị. Mỗi hang động mang một nét độc đáo riêng, như các nhũ đá hình thù đặc biệt hoặc vị trí nhìn ra khung cảnh hùng vĩ xung quanh. Một số hang được người dân địa phương sử dụng làm nơi thờ cúng hoặc nghỉ chân khi leo núi, khám phá.

Chùa Trầm, với vẻ đẹp cổ kính và vị trí đắc địa giữa thiên nhiên thanh bình, không chỉ là một di tích lịch sử có giá trị mà còn là điểm đến tâm linh ý nghĩa cho những ai tìm kiếm sự tĩnh lặng và bình yên. Nơi đây phản ánh sâu sắc tinh thần từ bi và trí tuệ trong Phật giáo, đồng thời gắn bó mật thiết với lịch sử văn hóa dân tộc Việt Nam.

Việc bảo tồn và phát huy giá trị của chùa Trầm không chỉ góp phần giữ gìn di sản văn hóa mà còn lan tỏa những giá trị nhân văn cao đẹp của đạo Phật đến với cộng đồng.

Chùa Trầm không chỉ là một điểm đến du lịch mà còn là nơi để tìm về sự an yên trong tâm hồn, khơi dậy lòng yêu thương, vị tha và kết nối với truyền thống văn hóa của dân tộc.

Tổng hợp: **Thuý Anh**

Tham khảo

https://vi.wikipedia.org/wiki/Ch%C3%B9a_Tr%E1%BA%A7m